

си будуть формуватися в достатньому обсязі й ефективно використовуватися [4].

Одним з головних завдань центральних органів влади є створення необхідних умов для ефективного управління регіональним економічним роз-

витком місцевими органами влади. Пріоритетом має стати активізація діяльності органів місцевого самоврядування на основі вдосконалення правового забезпечення розмежування повноважень та фінансової самостійності.

Література:

1. Фінанси: підручник / за ред. С.І. Юрія, В.М. Федосова. – К.: Знання, 2008. – 611 с.
2. Бондарук Т. Роль держави в регулюванні розвитку місцевого самоврядування / Т. Бондарук // Економіст. – 2009. – № 10. – С. 9–12.
3. Податковий кодекс України. – К.: ДП «ІВЦ ДПА України», 2010. – 336 с.
4. Журавель В. Зарубіжний досвід фінансового регулювання розвитку регіону [Електронний ресурс] / В. Журавель // Публічне управління: теорія і практика. – 2010. – № 1. – Режим доступу до журн.: <http://www.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkhnu/Ekon/802/gwwzar.pdf>.
5. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – С. 572.

Сутулець Оксана Василівна, студентка групи ФУМзм-51 Тернопільського національного економічного університету

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Ефективна діяльність органів місцевої влади щодо соціально-економічних процесів в регіоні можлива лише за умови достатнього обсягу фінансових ресурсів, що знаходяться в її розпорядженні. Так як основою місцевих фінансових ресурсів є місцеві бюджети, в сучасних умовах надзвичайно важливого значення набуває обсяг та склад їх доходної частини. Структура доходів місцевих бюджетів має відобразити баланс самодостатності органів місцевої влади і фінансової залежності від держави. Практика свідчить про недостатність доходної бази місцевих бюджетів для забезпечення виконання функцій, покладених на місцеве самоврядування. Тому

проблеми формування доходів місцевих бюджетів підтверджують актуальність дослідження даних питань.

В Україні продовжуються процеси реформування фінансової системи, зокрема, здійснюються заходи, спрямовані на подальшу децентралізацію бюджетної системи та забезпечення місцевих органів влади достатніми ресурсами для виконання покладених на них повноважень. Ці положення закріплені у Європейській хартії про місцеве самоврядування [1]. На даний час для місцевих бюджетів України характерною рисою залишається незабезпеченість достатнім обсягом доходів для фінансування власних повноважень, що є перешкодою для ефектив-

ного функціонування місцевої влади. Крім того, суттєвою складовою доходів місцевих органів влади повинні бути власні доходи, в тому числі місцеві податки і збори, адже саме вони покликані забезпечувати самостійність бюджетів, що обслуговують місцеве самоврядування.

Дослідженню різних аспектів реформування місцевих бюджетів, в тому числі їх системи доходів, присвятили свої праці такі науковці, як Ганущак Ю.І., Геєць В.М., Кириленко О.П., Кравченко В.І., Луніна І.О., Огонь Ц.Г., Опарін В.М., Пітцик М.В., Слухай С.В., Федосов В.М., Юрій С.І. та інші. Значна увага в цих працях приділяється дослідженню проблемних питань як щодо формування доходної частини місцевих бюджетів, так і щодо основних аспектів використання цих коштів.

Ключовими проблемами які накопичились у сфері формування доходів місцевих бюджетів є наступні:

- відсутність реальних стимулів до підвищення рівня ефективності управління доходною частиною місцевих бюджетів, що обумовлено невідповідністю сучасних тенденцій формування доходів місцевих бюджетів потребам зміцнення місцевого самоврядування;

- діюча система бюджетного регулювання не сприяє реальному становленню принципу фінансової самостійності громад;

- надмірна централізація бюджетних ресурсів, яка спостерігається сьогодні в Україні, також не спонукає органи управління на місцевому та регіональному рівнях ефективно використовувати існуючий фінансовий потенціал територій. А застосування принципу розподілу трансфертів «за видат-

ками» сприяє формуванню патерналістських очікувань, що лише поглиблює проблему надмірної залежності від трансфертів;

- відсутність прозорого механізму розподілу та використання міжбюджетних трансфертів знижує прогнозованість та стабільність доходів місцевих бюджетів;

- недосконалість системи короткострокового планування доходів місцевих бюджетів. Закладення помилок уже на етапі планування доходів місцевих бюджетів обумовлює недоотримання таких надходжень, що суттєво ускладнює процес виконання бюджету впродовж усього звітного періоду. Природа таких помилок може полягати у відірваності прогнозів щодо потенційних обсягів надходжень до місцевих бюджетів від реальної соціально-економічної ситуації в межах адміністративно-територіальної одиниці та затвердженні завідома нереальних для виконання планів;

- практична відсутність умов для ефективного розміщення тимчасово вільних коштів місцевих бюджетів.

Часткове розв'язання вказаних недоліків можливе при здійсненні ряду заходів нормативно-правового регулювання. На наш погляд, для забезпечення достатності власних джерел доходів місцевих бюджетів для виконання органами місцевого самоврядування власних повноважень внести зміни до Податкового та Бюджетного кодексів, якими передбачити:

- оподаткування податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, загальної площі всього нерухомого майна приватної форми власності, розташованого на території від-

повідних сільських, селищних та міських рад з запровадженням соціально прийнятних ставок за 1 кв. м. [2];

- віднесення плати за землю до місцевих податків з наданням місцевим радам права регулювати ставки цього податку у визначених законом межах;

- автоматичне внесення змін до договорів оренди землі в частині встановлення орендної плати за землю у разі зміни нормативної грошової оцінки земель населеного пункту після затвердження її місцевою радою в установленому порядку;

- запровадження плати за землю на рівні орендної плати для землекористувачів – власників розташованого на земельних ділянках нерухомого майна, що не мають належно оформленого права на землю, а також для землекористувачів, які мають земельні ділянки в постійному користуванні, та використовують їх для провадження господарської діяльності [3];

зарахування до другого кошика місцевих бюджетів частини податку на прибуток підприємств (крім державної та комунальної власності) в обсязі 25%.

Актуальною є сьогодні і проблема уникання реєстрації (скасування вже здійснених реєстрацій) на територіях фактичного перебування відокремленими підрозділами підприємств з метою уникнення сплати податку на доходи фізичних осіб за місцем перебування. Наслідком є позбавлення місцевих бюджетів природних доходів від податку, що утворюється на їхній території їхніми ж мешканцями, але перераховується до місцевих бюджетів великих міст за місцем реєстрації головних офісів підприємств. Тому доцільно

розробити та схвалити законопроект щодо внесення змін до ч. 4 ст. 64 Господарського кодексу та ч. 1 ст. 95 Цивільного кодексу, закріпивши, що відокремленим підрозділом підприємства вважається будь-який його структурний підрозділ, що знаходиться поза межами села, селища, міста, в якому зареєстроване це підприємство, в тому числі такий, що не має статусу юридичної особи.

Слід констатувати також обмежений доступ місцевих бюджетів до ринку запозичень, що перешкоджає залученню дешевих кредитних ресурсів на фінансування реалізації інфраструктурних проектів. Для розв'язання даної проблеми слід передбачити:

- спрощення процедур здійснення запозичень до місцевих бюджетів шляхом зняття обмежень по кількості населення міста;

- підвищення граничного рівня загального обсягу місцевого та гарантованого боргу для здійснення органами місцевого самоврядування зовнішніх запозичень до бюджетів розвитку.

Таким чином, надзвичайно важливим питанням на даний час в Україні залишається подальше реформування системи доходів місцевих бюджетів джерелами, які забезпечать органи місцевого самоврядування стабільними та достатніми доходами. Вдосконалення потребує також система місцевих податків та зборів, перелік яких суттєво скоротився внаслідок прийняття Податкового кодексу України, що призвело до того, що багато бюджетів місцевого самоврядування втратили значну частину потенційних надходжень.

Література:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/PDF/Ukrainian/122-Ukrainian.pdf>.
2. Мазурова А. Введення податку на нерухомість в Україні: проблеми і перспективи / Мазурова А., Киричик В. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=64649>.
3. Садовенко М.М. Реформування місцевого оподаткування в контексті Податкового кодексу України / Садовенко М.М. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до матеріалів: http://www.economy-confer.com.ua/full_article/950/.

Сопільняк Мирослав Віталійович, *головний спеціаліст-програміст відділу обліку надходження платежів Управління Пенсійного фонду в м. Тернополі*

ВИПЛАТА ПЕНСІЙ ЧЕРЕЗ БАНКІВСЬКІ УСТАНОВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В умовах проведення пенсійної реформи одним із основних завдань Пенсійного фонду України є інформування та залучення пенсіонерів до виплати пенсій через банківські установи, що дає змогу значно зменшити видатки бюджету Пенсійному фонду України, передбачені на забезпечення доставки пенсій пенсіонерам додому.

Щороку все більше пенсіонерів обирають обслуговування у фінансових установах. Так, станом на 1 березня 2013 р. пенсію та грошову допомогу в банках одержали 6973,4 тис. осіб, або 51,1% від загальної їх кількості. У Дніпропетровській області послугами банків користуються 68,8% пенсіонерів, Миколаївській – 60,7%, Донецькій – 59,4%, Запорізькій – 56,6%, у місті Севастополі – 62,8%. Водночас у Тернопільській, Вінницькій, Житомирській, Волинській областях цей показник коливається від 33,7 до 42,3%.

Варто зауважити, що послуга «пенсія через банк» не користується попитом у сільській місцевості, де банківсь-

ка мережа менш розвинена. Зважаючи на це, а також враховуючи психологічні особливості людей похилого віку, пенсіонери – жителі сіл віддають перевагу виплаті і отриманні пенсій через поштові відділення. Для пенсіонерів, вік яких не перевищує 70 років, та які є жителями міст, співпраця з банком – природний процес, їм комфортніше змінити зарплатну картку на пенсійну, а працюючим пенсіонерам зовсім не важко одержати ще одну додатково.

Послуга виплати пенсій через банківські установи вигідна Пенсійному фонду України, банкам і, власне, пенсіонерам. Зважаючи на той факт, що фінансування пенсійних виплат через поточні рахунки банків відбувається безкоштовно (не витрачаються кошти на придбання готівки й оплату послуг за доставку), Пенсійних фонд України заощаджує значну суму коштів. За даними Пенсійного фонду України, економія коштів за 2012 р. становила майже 1,5 млрд. грн. Економія видатків бюджету Управлінням Пенсійного фо-